aktualiteiten

TERUG AAN AFZENDER | RETOUR A L'ENVOYEUR

2200

aan
Prolux pvba
Elyseese velden str 75
1050 BRUSSEL

N'habite plus à l'adresse indiquée

NUMMER DRIE
FEBRUARI 82

bastt

periodiek
van de
Belgische Associatie
van Scenografen
en Teatertechnici

B.A.S.T.T. vzw
Desguinlei 66
2000 Antwerpen
(031) 38 38 56

verschijnt zes maal per jaar

verantwoordelijke uitgever
Guido Canfyn
Fonteinstraat 53
2200 Borgerhout

inhoud

medewerkers

Roger Avermaete
Tina Voet

redaktie: Werner De Bondt
Ria Verbergt
Roos Werckx

DERDE LEDENLIJST

EERSTE + TWEEDE LIJST:
100 LEDEN
1 STEUNEND LID

Herman ADRIAENSEN Marnixstraat 4 - 2000 ANTWERPEN	teater Tentakel
Teater BRIALMONT Brialmontstraat 11 - 1030 BRUSSEL	
Carina BRIGOU Moonsstraat 44 - 2000 ANTWERPEN	regie-assistente Fakkel-Meir
Frans DYCK M Sabbestraat 16 - 2800 MECHELEN	scenograaf MMT
Bob FABRY De Rivierendreef 102 - 1080 BRUSSEL	toneelmeester Westrand Dilbeek
JEUGD en TEATER Breughelpark 7/19 - 1730 ASSE	
Leo LEEMANS F de Merodestraat 20 - 2600 BERCHEM	afdelingshoofd dekor FT-MT
René MISPELTER Jan Longinstraat 2A - 1730 ASSE-ZELLIK	technicus BRT
ONTMOETINGSCENTRUM vzw 8600 MENEN	
Raoul ROGGEN Geerkensstraat 23 - 3582 NEERPELT	teatertechnicus Dommelhof
Herwig STERCKX Molenstraat 7 - 2681 WEERT-BORNEM	dekorontwerper+bouwer
Greet SYMONS Oude Bankstraat 12 - 2930 HOMBEEK	kleedster BRT
Mathy VANBEUL Brusselse straat 252 - 3000 LEUVEN	teatertechnicus cc Strombeek
Frans VERCAMMEN Sint Jozefstraat 43 - 2000 ANTWERPEN	adj dir RVT
Johan VERLEYE Desguinlei 54 - 2000 ANTWERPEN	architekt

Steunend lid

Herman FRESEN Heislag 22 - 2130 BRASSCHAAT	dir Reiche + Vogel

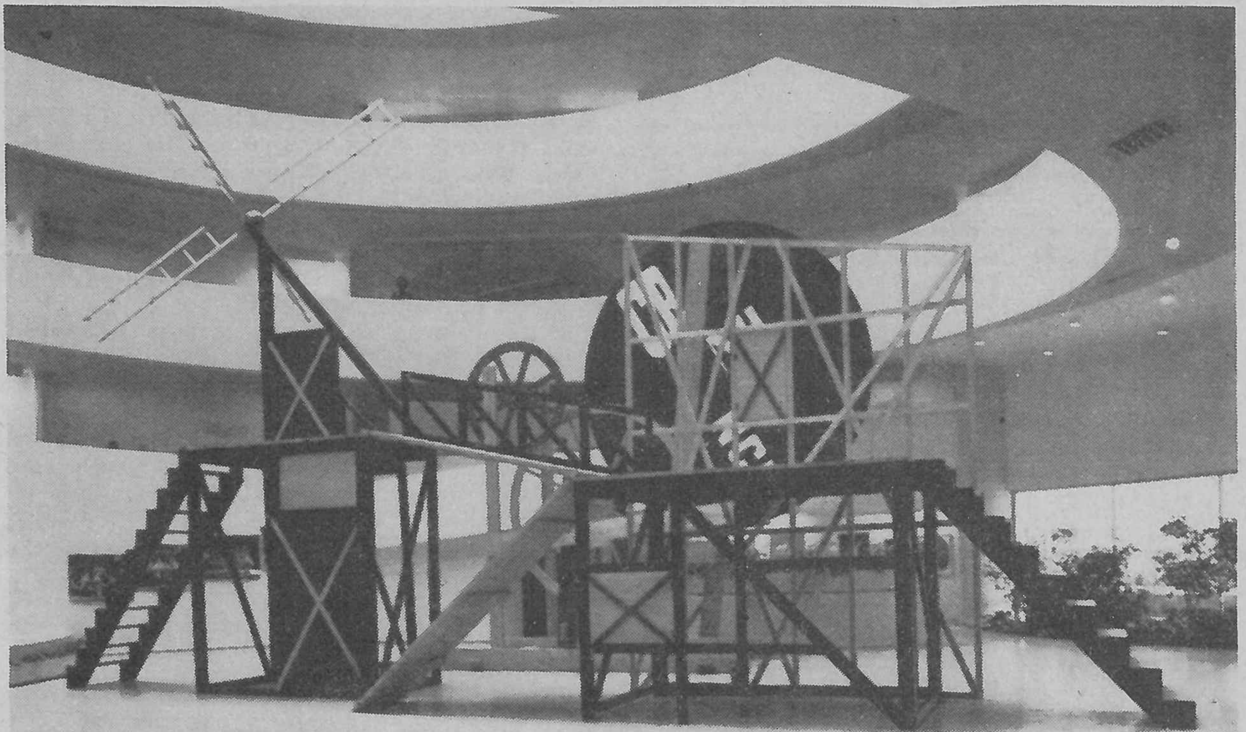
Niet zonder toelating van de auteur publiceren we in dit nummer een interessante tekst uit 1963.
Roger Avermaete was onlangs in het nieuws toen hij werd opgenomen in het Institut de France te Parijs en daar de Chirico opvolgde.
Ik herinner mij zijn zeer boeiende lessen aan het NHIBS, waar hij 3000 jaar geschiedenis van de plastische kunsten uit de doeken deed zonder één foto te tonen.
De grondplannen van teaters zijn dus door mij toegevoegd.
Als overcompensatie hebben een deel van de tekeningen geen verband met de tekst.

Uit reakties op de teksten in nummer 2 over de akoestiek in deSingel is gebleken dat de daar gevolgde werkwijze niet overal met hetzelfde enthousiasme wordt bekeken.
Het past hier te vermelden dat de auteurs alleen verantwoordelijk blijven voor inhoud en spelling van hun teksten.

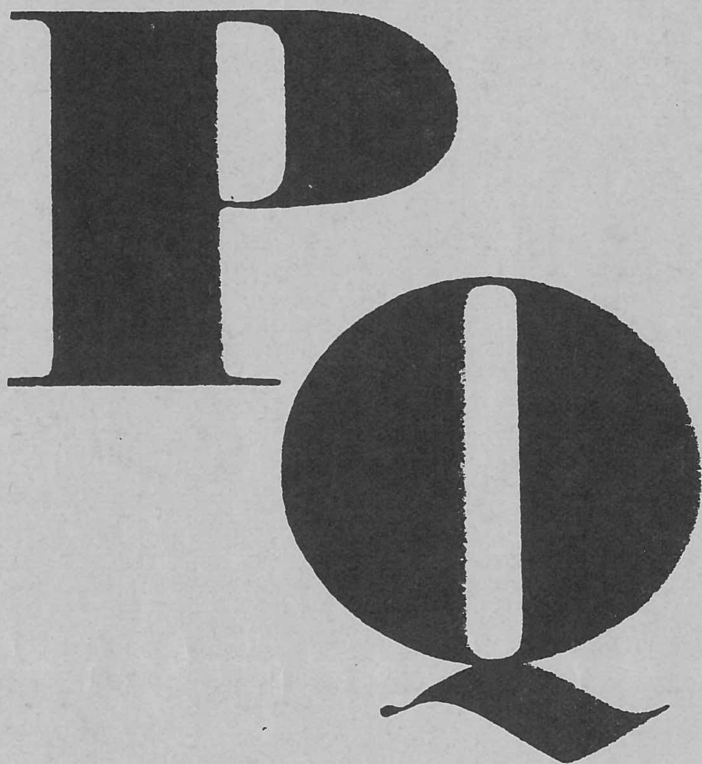
WDB

---

deadline nummer 4: maandag 5 april 82
deadline nummer 5: maandag 31 mei 82

The Guggenheim Museum's reconstruction of the original set for The Magnanimous Cuckold.

ПРАЖСКИЙ КВАДРИЕННАЛЕ 1983

МЕЖДУНАРОДНЫЙ СМОТР СЦЕНОГРАФИИ И АРХИТЕКТУРЫ ТЕАТРОВ ✦ СМОТР ЧЕХОСЛОВАЦКИХ ОПЕР НА МИРОВЫХ СЦЕНАХ ✦ СИМПОЗИУМ, ПОСВЯЩЕННЫЙ АКТУАЛЬНЫМ ВОПРОСАМ ТЕОРИИ И ПРАКТИКИ ИСКУССТВА ТЕАТРА ✦ НАЦИОНАЛЬНЫЕ ДНИ, В ХОДЕ КОТОРЫХ СПЕЦИАЛИСТЫ И ШИРОКИЕ КРУГИ ОБЩЕСТВЕННОСТИ БУДУТ ИМЕТЬ ВОЗМОЖНОСТЬ ПОЗНАКОМИТЬСЯ С ИСТОРИЕЙ И СОВРЕМЕННЫМ УРОВНЕМ ТЕАТРАЛЬНОГО ИСКУССТВА ОТДЕЛЬНЫХ СТРАН ✦ СМОТР РАБОТ СЦЕНОГРАФИЧЕСКИХ ШКОЛ ✦ ПРОСМОТР ВИДЕОЗАПИСЕЙ И ФИЛЬМОВ О ТЕАТРЕ

ПРАГА — ВЫСТАВОЧНЫЙ ПАВИЛЬОН ПАРК КУЛЬТУРЫ И ОТДЫХА ИМЕНИ ЮЛИУСА ФУЧИКА
13 ИЮНЯ — 5 ИЮЛЯ 1983 г

ТОРЖЕСТВЕННОЕ ОТКРЫТИЕ
13 ИЮНЯ 1983 г.
ВРУЧЕНИЕ ПРЕМИЙ ЛАУРЕАТАМ ПК
17 ИЮНЯ 1983 г

PRAGUE QUADRENNIAL 1983

AN INTERNATIONAL EXHIBITION AND COMPETITION OF CONTEMPORARY STAGE AND COSTUME DESIGN AND THEATRICAL ARCHITECTURE ✦ EXHIBITION OF STAGE AND COSTUME DESIGNS FOR CZECH AND SLOVAK OPERAS PRODUCED THROUGHOUT THE WORLD ✦ SYMPOSIUM DEVOTED TO CURRENT THEORETICAL AND PRACTICAL PROBLEMS OF THEATRE ART ✦ NATIONAL DAYS TO ACQUAINT THE PROFESSIONAL AND BROADER PUBLIC WITH THE PAST AND PRESENT STATE OF THEATRICAL ART IN DIFFERENT COUNTRIES ✦ EXHIBITION OF THE WORK OF STAGE DESING SCHOOLS ✦ SHOWING OF VIDEO CASSETTES AND FILMS ABOUT THE THEATRE

PRAGUE — EXHIBITION HALL
JULIUS FUČÍK PARK
OF CULTURE AND RECREATION
JUNE 13 — JULY 5, 1983

OPENING: JUNE 13, 1983
AWARDING OF PRIZES TO PQ LAUREATES:
JUNE 17, 1983

MEDEDELINGEN
VAN DE KONINKLIJKE VLAAMSE ACADEMIE VOOR WETENSCHAPPEN, LETTEREN EN SCHONE KUNSTEN VAN BELGIË
Klasse der Schone Kunsten. Jaargang XXV, — 1963 - nr 3

DE EVOLUTIE VAN DE SCENOGRAFIE

DOOR

ROGER AVERMAETE

1963
PALEIS DER ACADEMIËN — HERTOGSSTRAAT, 1
BRUSSEL

AVERMAETE Roger. Letterkundige. Antwerpen, 27.10.1893. Gehuwd met De Kinder Lucienne. Opleiding: Middelbaar Onderwijs. Loopbaan: van 1925 tot 1963 Commissie van Openbare Onderstand van Antwerpen, achtereenvolgens bureelhoofd, kontroleur generaal en sekretaris; van 1933 tot 1958 lesgever (kunstgeschiedenis); van 1958 tot 1959 voordrachthouder aan het Nationaal Hoger Instituut voor Schone Kunsten te Antwerpen; thans ere-lesgever; van 1926 tot 1968 direkteur van het Instituut voor Kunstambachten. Lid van de Koninklijke Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België; erelid van de Vereniging van Vlaamse Letterkundigen; lid van de Vereniging Vlaamse toneelauteurs; lid van de Association des Ecrivains Belges. Publikaties: talrijke publikaties in het Nederlands en in het Frans waaronder meerdere werden vertaald.

EVOLUTIE VAN DE SCENOGRAFIE

Ofschoon vermeld bij van Dale, komt het woord scenografie niet voor in de officiële lijst van de Nederlandse taal. Het biedt nochtans het voordeel in één term twee activiteiten van het toneel te resumeren, die nauw met elkaar verbonden zijn. Weliswaar worden ze in de praktijk zelden door éénzelfde persoon uitgeoefend, want het is niet makkelijk de leiding van het spel waar te nemen en tevens het toneelbeeld te scheppen.

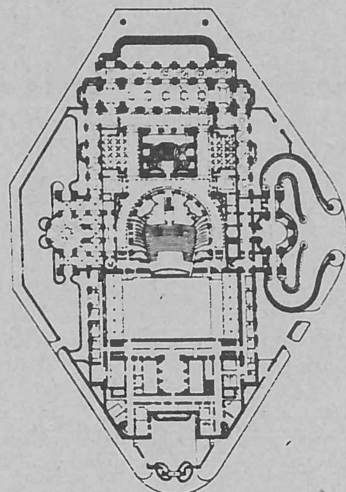
Dit laatste groeit, of zou moeten groeien uit de opvattingen van de spelleider. Hij is het die het klimaat bepaalt waarin een stuk zal opgevoerd worden. Hij moet dus de richtlijnen aangeven om het beoogde resultaat te bereiken. De evolutie van de scenografie houdt dan ook nauw verband met de steeds groeiende rol die in de laatste decennia aan de spelleider wordt toebedeeld. Vroeger was er van hem geen spraak en in de 19e eeuw nam de auteur meestal zelf die taak waar.

De opkomst van het romantische toneel heeft een einde gesteld aan de wet van de drie eenheden :

„Qu'en un lieu, qu'en un jour, un seul fait accompli
„Tienne jusqu'à la fin, le théâtre empli."

De toeschouwer werd nu gewend gemaakt aan het veranderen van het decor. Doch deze vermenigvuldiging van de schermen bracht geen wijziging aan de gewone opstelling. Deze bleef trouw aan de zg. „perspective italienne", een opstelling met coulissen, friezen en achtergrond, in de perspectivische vlucht voorgesteld. Dit gold zowel voor een bos als voor een kamer. Deuren en plafons bleven onbekend. Meubelen werden gewoon op het doek geschilderd. Doch allengs zullen, onder de drang van het groeiende realisme, hoe langer hoe meer echte meubelen en allerhande requisieten verschijnen.

Toen André Antoine, in 1887, het *Théâtre Libre* stichtte, waren zijn denkbeelden sterk beïnvloed door het toen heersende naturalisme. Zijn eerste bekommernis was de nabootsing van de natuur zo streng mogelijk door te voeren, zo in het spel als in het decor. Hierdoor heeft hij het toneel verlost van veel bombast en tal van conventies geweerd. Wie stelt zich nog voor dat de acteur nooit de rug naar de zaal mocht keren, noch de handen in de zakken steken ? De vertrekken kregen nu wanden met deuren en vensters en werden door plafons afgedekt. Doch Antoine,

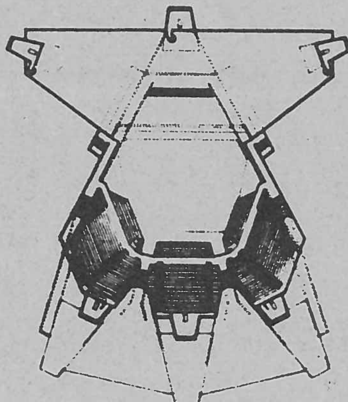
gevangene van zijn eigen systeem, overdreef wel eens, b.v. toen hij echt water op het toneel bracht — dat had men nooit gezien! — en in de winkel van een slager zelfs echte kwartieren vlees ophing!

Dit obstinaat nabootsen van het werkelijk leven stelde een nieuw probleem : de vierde muur. Wat aangevangen met die vierde muur die, volgens de realisten, present had moeten zijn? Het vraagstuk is vandaag nog actueel. Nog steeds rijst de vraag hoe een gesloten ruimte kan gesuggereerd worden, doch de meest vernuftige oplossingen moeten noodgedwongen de fictie van de onzichtbare muur huldigen.

Ten tijde van Antoine tekende zich reeds een reactie af tegen dit al te streng realisme. In het *Théâtre d'Art*, gesticht door Paul Fort, werd een poëtisch symbolisme gehuldigd. Sommige stukken waren begeleid door muziek en geuren. „A cet effet, poètes et machinistes pétrissaient des vaporisateurs". (Claude-Roger Marx), en Pierre Quillard kon schrijven : „La parole crée le décor comme le reste". Dit kortstondig experiment zou evenwel worden voortgezet, zij het in minder etherische vorm, door Lugné-Poë, in het *Théâtre de l'Œuvre*, dat evolueerde van het poëtisch symbolisme naar een haast exclusieve liefde voor de vaak nevelige dramaturgie van de Skandinaafse landen, terwijl het toneelbeeld aan de volgende richtlijnen werd onderworpen : „vereenvoudiging van het decor, keuze van de plastische elementen onontbeerlijk om voor elk tafereel de sfeer te scheppen, stilering en volledige harmonie van het decor en het kostuum, verzaken aan het „trompe-l'œil" ! "

Een der eersten die over het gehele probleem geschreven heeft is Adolphe Appia („Die Musik und die Inscenierung"). Voor hem telt, in de eerste plaats, „de levendige aanwezigheid van de acteur". Deze is „de essentiële factor van de enscenering". Daarom moet alles verwijderd worden wat deze aanwezigheid hindert. Twee voorwaarden zijn hiervoor vereist : het licht, dat zijn plastisch beeld zal dienen in een daarbij aangepast decor. Belichting sluit schildering uit. Het licht moet een actieve rol vervullen. Zijn mogelijkheden zijn onbeperkt. De driedimensionale mens moet in een gelijkaardig decor geplaatst worden. Het volume werpt schaduwen af en geeft accenten die met een geschilderd doek niet kunnen bereikt worden. Het toneelbeeld moet een ritmus van volumen zijn waar het licht op speelt. Om dit resultaat te bereiken wordt beroep gedaan op architecturale elementen, ontdaan van welkdanig pittoresk detail : treden, zuilen, kubussen. Hierdoor werd het traditionele toneelbeeld volkomen gewijzigd.

Deze rigoristische opvattingen werden gedeeld door Jacques Copeau, die zichzelf een discipel van Appia heeft genoemd. Hij ook verwierp alle schilderachtige elementen en beoogde, vertrekkend van een schraag, de wetten van de scène terug te vinden met alles uit die naaktheid te laten

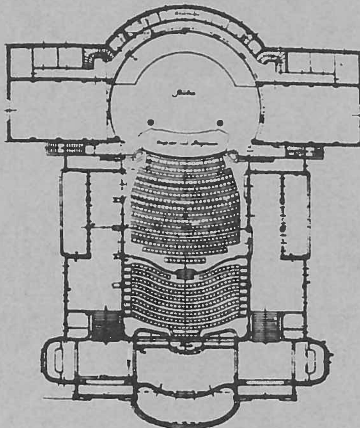
groeien. Jaren nadat hij verzaakt had aan het *Théâtre du Vieux-Colombier* verkondigde hij nog steeds dezelfde ideeën :

„J'ai dit en 1913 : pour l'œuvre nouvelle qu'on nous laisse un tréteau, j'ai essayé de le dresser, mais l'œuvre nouvelle n'est pas encore venue."

Een ander vernieuwer, meer theoreticus dan man van de daad, is Sir Edward Gordon Craig. Voor hem heeft de geschreven tekst geen belang, de acteurs evenmin, en dit verklaart zijn voorliefde voor marionetten. Alleen telt de „*stage director*". Deze concipieert heel het spektakel — tekst, spel, decors en kostumen. Hij is het enig scheppende element. Een mooie droom, waar niets van terecht is gekomen, doch Gordon Craig hoopte op de toekomst. Inmiddels aanvaardde hij bepaalde accommodaties van de bestaande toestand, er evenwel op drukkend dat het toneel, los van de literatuur, van de muziek en van de schilderkunst, de gedachte moet dienen door het gebaar en door een aantal visioenen. Het gebaar is de ziel van het spel, de woorden zijn het lichaam van het stuk, lijnen en kleuren zijn het leven van het stuk, de ritmus is de essentie van de dans. „Geen realisme, maar stijl", verkondigt hij. Een stuk suggereert een motief, bepaalde kleuren. Om vorm aan zijn gedachten te geven, bezigde Gordon Craig gordijnen en windschermen, die samen met een vast decor, veel tot de beweeglijkheid van de enscenering hebben bijgedragen. Aldus is het o.m. mogelijk geworden Shakespeare te spelen zonder de tekst te verminken, zoals het in de 19e eeuw gebruikelijk was.

Gordon Craig heeft een poos samengewerkt met Stanislawsky, evenwel zonder veel resultaat. Deze laatste, vertrokken van het naturalisme van Antoine, doch beïnvloed door Lugné-Poë, heeft zich vooral toegelegd op het scheppen van een sfeer, instede van de objectieve juistheid te betrachten. En dit verklaart het motto van het *Kunsttheater van Moskou*, dat hij, samen met Dantchenko en Meyerhold, in 1898 stichtte : „Alles nemen van de menselijke ziel." Hij heeft ook met nadruk het systeem van de vedette geweerd en aan zijn gezelschap een strenge tucht opgelegd, zowel op het beroepsvlak als op dit van de morele beginselen. Zijn spelers mochten zich desnoods zelfmoorden uit liefde, meende hij, maar flirten kon hij niet gedogen.

In Duitsland werd het toneel jarenlang gedomineerd door de sterke persoonlijkheid van Max Reinhardt. Zijn naam blijft verbonden aan tal van belangrijke experimenten. Om het contact te herstellen tussen de scène en de zaal, schafte hij de voetlicht af, ontwikkelde sterk het proscenium, en ontwierp bruggen en trappen die spelers en toeschouwers dichter tot elkaar brengen. Eens heeft hij, kort na de Duitse Revolutie van 1918, in een voorstelling van „Danton", onder de toeschouwers figuranten geplaatst die, op bepaalde momenten, luid manifesteerden en uiteindelijk,

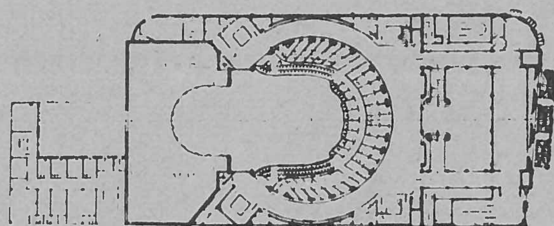

door de analogische toestanden, gans de zaal actief in het drama van Romain Rolland betrokken. Max Reinhardt voerde de draaiende scène in, zonder blijvend succes, alsmede de *Rundhorizont*, die nu vrijwel in al de theaters van enige betekenis gebruikt wordt, zij het dan niet altijd in zijn koepelvormig aspect, zoals het feitelijk hoort. Na gedroomd te hebben van reusachtige theaters die aan die van de oudheid deden denken — hij liet zelfs een circus hiervoor ombouwen — en waarvoor hij praktisch geen stukken vond, bleef hij zich bekommeren over het ruimteprobleem, iets waar vroeger zich niemand om bekommerd had, en stichtte aldus de ‚*Kammerspiele*' voor de stukken waarin een sfeer van intimiteit moest opgeroepen worden, en deze les ging niet verloren. Hij werd echter verdrongen, althans gedurende de bloeitijd van het expressionisme, door nieuwe elementen — Jessner, Hartung, e.a. — die, los van elk realisme, een magische uitbeelding betrachtten van stukken vol gejaagdheid, angst en onwezenlijkheid. Dit alles geschraagd door brutale wit-zwart contrasten of schreeuwende kleuren.

Het is niet gebruikelijk Henry van de Velde te citeren in beschouwingen over toneel, ondanks hetgeen hij op dit gebied heeft gepresteerd. Niet alleen blijft zijn naam verbonden aan het eerste concept van het *Théâtre des Champs-Elysées*, te Parijs — een werk dat uiteindelijk op de naam van Auguste Perret staat — doch in het theater van de *Werkbund*, opgericht te Keulen in 1914, wist hij zijn ideeën inzake scenografie vorm te geven. Met zijn drieledige scène beoogde hij een grotere beweeglijkheid en een meer gepaste beheersing van de ruimte te bereiken. Het was zeker een meer praktische oplossing dan de draaiscène van Max Reinhardt. Hij had er tevens de *Rundhorizont* bij betrokken. De drieledige scène kende weinig bijval, ofschoon in 1925 de gebroeders Perret en A. Granet een plan ontwierpen voor de Tentoonstelling der decoratieve kunsten te Parijs, dat sterk geleek op dit van Henry van de Velde. Dit gaf aanleiding tot een polemiek en het *Teatro Olimpico* van Vicence, met zijn vijf openingen, werd er bij gehaald om de prioriteit van Henry van de Velde te kunnen betwisten.

De moderne kunststrekkingen van de 20e eeuw hebben slechts matig op de scenografie geageerd. Hoewel het expressionisme het toneelbeeld losser van de realiteit maakte, is het wellicht een uitloper van het kubisme, nl. het Russische suprematisme, dat het sterkst op het toneelbeeld heeft geageerd, zij het dan slechts gedurende een vrij korte periode.

Meyerhold, medestichter van het Kunsttheater van Moskou, en die vrij lang trouw bleef aan een gestileerde conceptie, zou later een van de radicaalste vernieuwers van het toneel worden. Het oude realisme werd verworpen als een valse illusie. Het toneel moet waar zijn. Geen voorgordijn, geen verdoken orkest, doch het rechtstreekse contact — zo rechtstreeks mogelijk — tussen de acteur en de toeschouwer. Om dit

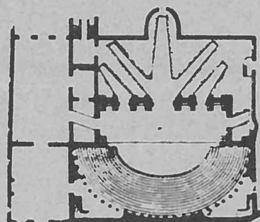

resultaat te bereiken, verwierp Meyerhold voetlicht, gordijnen en decors, en vergde in de plaats treffende requisieten door de acteurs gedragen. Hij bezigde ook pratikabels en doorschijnende schermen die projectie toelaten, voornamelijk van propagandateksten, want het toneel had een sociale zending te vervullen. Feitelijk was zijn droom te spelen zonder scène en zonder zaal.

Alexander Taïroff, de tweede baanbreker, wilde een toneel bevrijd van de toneelliteratuur. De spelleider had, naar zijn mening, het recht, ja zelfs de plicht, de tekst te wijzigen. De toneelspeler moet danser, zanger en acrobaat zijn, een wens die, beter dan door hem, verwezenlijkt wordt door de Opera van Peking. Zijn medewerker, de decorateur Wesnin, reduceerde bijwijlen de volumen van het decor tot hun geraamte. Hierdoor ontstonden curieuze opstellingen, met tal van personages die haast in de lucht schenen te hangen. Zijn ensceneringen getuigden van een niet te loochenen destructief karakter, trouw aan zijn gezegde : „De juiste theatrale handeling beweegt zich altijd tussen twee polen — het mysterie en de harlekinade", en hij wist inderdaad de meest klassieke tragedie in een harlekinade te vermommen.

Indien vandaag ongetwijfeld het gebouwd decor zegeviert, is het rijk van het geschilderd doek evenwel nog niet uit. Het heeft zelfs een heropbloei gekend, dank zij de Russische Balletten van Serge de Diaghilew. Eerst werkte deze met Russische decorateurs (Leon Bakst, Alexander Benois, Larionow, Gontcharova, e.a.) doch later deed hij beroep op befaamde artiesten van de *Ecole de Paris* (Matisse, Picasso, Derain, e.a.). En thans gebeurt het nog vaak dat beroep wordt gedaan op vooraanstaande kunstenaars, die zich doorgaans niet veel met de eisen van het toneel bekommeren (Joan Miró, Clavé, Leonor Fini, e.a.). Doch, in algemene zin, wordt nu het ontwerpen van de decors aan specialisten toevertrouwd.

Hierbij zegeviert het gebouwd decor, dat meestal vast is, dienstig voor gans het stuk, welk ook de voorgeschreven verplaatsingen van de handeling mogen zijn. Jacques Copeau was er een voorstander van in het *Théâtre du Vieux-Colombier* en zijn voorbeeld werd eveneens nagevolgd te Brussel door Jules Delacre in het *Théâtre du Marais*. Thans wordt het met brio uitgevoerd. Er komt meer fantasie bij te pas. Instede van de strikte localisering voorgeschreven door de auteur, triomfeert een soort magisch realisme dat tegelijk de eisen van de dramaturgie en die van de ontvluchting bevredigen. Het licht blijft hierbij een dominerende rol vervullen. De ensceneringen van Wieland Wagner en ook soms die van Jean Vilar geven daar goede voorbeelden van. Deze laatste speelt zonder voorgordijn en vaak zonder decors en bepaalt zich dan alleen met het licht de vereiste speelruimte af te bakenen. Misschien is het een herinnering aan zijn optreden in open lucht te Avignon, hoewel daar het decor niet

kan genegeerd worden. Maar er ligt een groot verschil tussen het spel in of voor een monument, dan wel in een speciaal vervaardigd decor, want het monument verdwijnt als het ware in de handeling. Het theater-in-het-rond sluit hierbij aan. Opvallend is het dat sommige van de thans meest geldende toneelbeelden, en hier komt Wieland Wagner weer in aanmerking, soms een treffende overeenkomst vertonen met de opstelling van het oud Griekse toneel.

De verruiming van de mogelijkheden heeft de scenografie in de laatste decennia enorm verrijkt. De enscenering en, als gevolg, het toneelbeeld, hebben veel aan betekenis gewonnen en er werd hier zelfs geen woord gerept van de mensen die, zonder de traditie veel geweld aan te doen, de realistische conceptie getrouw blijven, maar door het verruimen van hun visie prachtig werk leveren en uiteindelijk een eminente rol spelen, b.v. een Franco Zeffirelli. Toch moet het vergankelijke van al dit streven onderlijnd worden. Spel en toneelbeeld ondergaan inderdaad zeer sterk de invloed van de tijdgeest. Het is ondenkbaar om het even welk klassiek stuk nog op te voeren in zijn oorspronkelijke inkleding en dat is een klinkende logenstraffing van de minachtende uitspraak van Gaston Baty over „Sire le Mot".

Zonder „Sire le Mot" is er geen toneel.

UW GELD WORDT SCHAARS,BESTEED HET GOED!

Heeft U een spot nodig,met een maximale lichtsterkte,die ook na tien jaar nog feilloos werkt,waarin U de nieuwste lamptypen kunt toepassen, ook in de toekomst? Dan doet U met REICHE&VOGEL de juiste keuze,zowel optisch als mechanisch!

REICHE&VOGEL B. DELTSCHAFT is een der oudste huizen in theater- en tv land, van oudsher bekend om kwalitatief hoogwaardige producten.

ons leveringsprogramma:

vlakbelichtingsarmaturen
horizon belichtingsarmaturen
boven- en voetlichten
plano-convex schijnwerpers
fresnel schijnwerpers
effect schijnwerpers
volg schijnwerpers
lichtgordijnen
grootbeeld projektoren
effekt systemen voor projektie
statieven en ophanginrichtingen
kleurwisselaars
kleurfilters in glas en folie
lampen
telescopen en scharen
dirigent- en muzieklessenaars
lichtregelaars
dimmers
diverse toebehoren

ons serviceprogramma:

* Balansmeting van Uw bestaande schijnwerperpakket en advies voor aanpassing en verbetering.
* Berekening van de juiste schijnwerper voor een bepaalde plaats (min. en max. openingshoek,belichtingssterkte in lux)
* Demonstratie van het door U gewenste schijnwerpertype in de betreffende brug van Uw theater.
* Aanpassing en ombouw van bestaande R&V schijnwerpers voor toepassing van halogeenlampen.
* Advies voor aanpassing en ombouw van andere fabrikaten.
* Aanpassing van laagspanningsschijnwerpers bij gebruik met thyristor dimmers
* Demonstratie van de afregel- en justeringsprocedure bij levering van een nieuw schijnwerpertype.
* Inrichtingsadvies voor nieuw te bouwen schouwburgen,theäters,culturele centra,etc. op basis van controleerbare berekeningen.

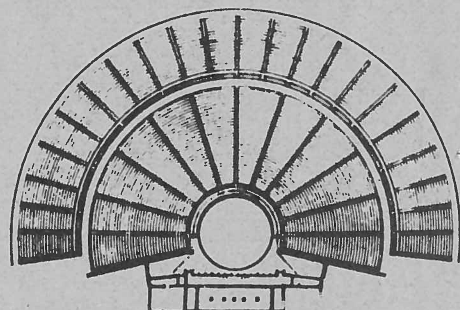
REICHE&VOGEL B. DELTSCHAFT

BURO BENELUX

Heislag 22
2130 Brasschaat
tel. 031-514092

P.S. Wist U dat R&V z'n prijzen sedert 1975 niet verhoogd heeft?

DE ARENBERGSCHOUWBURG, ANTWERPEN, GEEFT EEN RANGSVERHOGING AAN ALLE LEDEN VAN "BASTT" OP VERTOON VAN HUN LIDKAART.

PROVINCIAAL CENTRUM ARENBERG
ARENBERGSTRAAT 28
2000 ANTWERPEN
(031) 32 11 14

WONEN, TABK, een tijdschrift voor huisvesting en omgeving, besteedt een nummer (22.81) aan "Architektuur van het drama".

Aanleiding hiertoe was de tentoonstelling in het NDR te Amsterdam over de relatie tussen teater en architektuur.
Een inleiding en drie artikelen:
over Berlage en zijn ontwerpen voor Vondels Gijsbreght,
over het ontwerp van Wijdeveld voor een Groot Volksteater
en over het werk van Floris Guntenaar en Paul Van de Berg.

INTERNATIONALE MEETING

BELGISCH CENTRUM VAN HET INTERNATIONAAL TEATER INSTITUUT

Door het Danscomite van het Belgisch Centrum van het Internationaal Teater Instituut wordt op 19, 20 en 21 februari 1982 een internationale meeting georganiseerd onder het motto "Is dans in de opera nog actueel?"

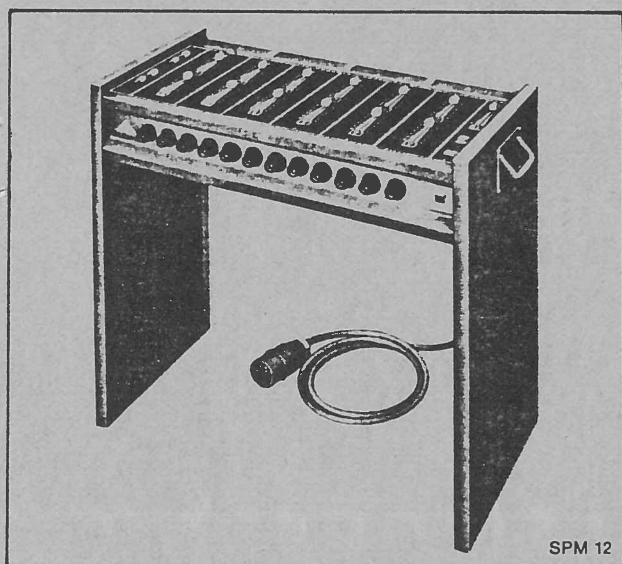
Hiervoor werden verscheidene eminente binnen- en buitenlandse sprekers en gasten uitgenodigd.
Er zullen drie zittingen gehouden worden, gevolgd door een debat.
Verder is er een bezoek aan het Koninklijk Ballet van Vlaanderen en aan het Stedelijk Instituut voo Ballet voorzien, alsook het bijwonen van de première van het Koninklijk Ballet van Vlaanderen in de Koninklijke Opera.

Alle aktiviteiten hebben plaats in Antwerpen.
Toegang tot het congres gratis.

Voor meer inlichtingen: Rina Barbier
Danscomite I.T.I.
p/a Koninklijk Ballet van Vlaanderen
Keizerstraat 14
2000 Antwerpen
(031) 34 34 38

TE KOOP: "SUMITRON"

zich informeren bij Rudy Dox, cc Hasselt
(011) 22 99 31

SPM 8 Elektronisches Lichtsteuerpult 8 X 2 Kva mit 4 Direkt-Schaltkreisen.
Gewicht: 30 kg.

"'T IS NIET ALLEEN STOFVERWERKING..."

Waaruit bestaat het vervaardigen van theater-, opera-, tv-, mime-, folklore-, balletkostuums..?
Onnoemelijk veel komt er bij kijken!
Creativiteit in de eerste plaats.
"Und fiel Fingerspitzengefüll" zou Frantisek Stepanek zeggen.
"Une peinture avec beaucoup de caractère coupée sur des personnages imaginaires" zoals Serge Creuz mij zo treffend zei bij het voorleggen van zijn maquette vol caracter voor de creatie van "Mère Courage" te Brussel.
Problemen waren er genoeg daar de groene tonen moesten overheersen en het materiaal uitsluitend bestond uit dweilen.

Na 30 jaar theater, opera, tv, series in Frankrijk, België en Duitsland, word ik nog dagelijks met nieuwe problemen geconfronteerd.
Kostuum- en decorontwerpers brengen steeds "realiteiten" op papier.
Stofverwerking is een aparte studie. Kostuumgeschiedenis is een grote hulp, maar eigen inspiratie blijft toch het meest belangrijk.
Functie van het kostuum en kleurenaanpassing, het belangrijkste, gaat samen met belichting, dus zuiver technisch en vraagt een plastische vorming op hoogste niveau, zowel voor opbouw als afwerking.
Te weinig wordt op de Bühne deze methodiek gebruikt door gebrek aan now-how of durf.
Voorbeelden die ik in dit verband al heb meegemaakt zijn:

Paradijsvogels van vier meter in papier maché
(Mefistofeles) Jean Jacques Tavernier

Mantels in verfkwasten
(Magie Rouge) Octaaf Landuyt

Kostuums op jutte met pluimen
(Oïdipus) Jean Pernath

Harnas in mousse
(Don Giovanni) Filippi

Met dit alles een ervaring te over om door te geven - in feite jaren te kort.

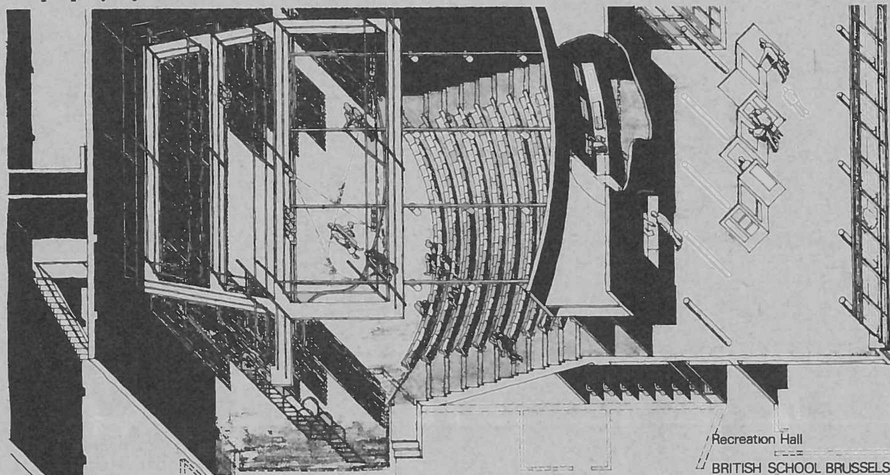
TINA VOET
kostuumatelier R.V.T.

Sur la lancée de l'exposition Witkiewicz
ANDRÉ JANSSENS présente les photographies qu'il a créées
en noir, en magie, en couleurs, pour le spectacle W-Z
d'Alain Populaire

vernissage le lundi 8 février 1982 à 17h30
ouvert tous les jours sauf les dimanche et lundi, de 12 à 18h.

Jusqu'au 15 mars à la
MAISON DU SPECTACLE-BELLONE
46 RUE DE FLANDRE A BRUXELLES

A £1million theatre for the British School in Brussels (below) was opened last week by King Badouin of the Belgians. Designed by Ellis Williams Partnership, it will accommodate 240 people for full theatrical and concert productions and conferences. Typical Belgian methods of building and the use of a local firm of architects for the supervision meant the project was 'finished before time, within the budget', said Desmond Williams.

AJ 16 December 1981

ALGEMENE LEDENVERGADERING 2/ VERSLAG

De algemene vergadering ging dus door op die maandag dat de treinen reden volgens de regeling van de zaterdag. 22 leden waren aanwezig.

1. De voorzitter opent de vergadering met een korte historische schets van de voorbije aanloopperiode.
2. De schatbewaarder geeft lezing van zijn begroting voor 1982 die in evenwicht is.
3. De sekretaris geeft een korte toelichting bij de werking van het sekretariaat en bij de uitgave van 'aktualiteiten'.
4. Marc Peters doet zijn verhaal over het eventueel op te richten geluidsarchief. Er wordt een werkgroep opgericht: geïnteresseerden kunnen best rechtstreeks kontakt opnemen met Mark Peters (RVT (031) 33 64 08).
5. In verband met de tentoonstelling te Strombeek-Bever op 19+20 juni e.k. wordt de medewerking gevraagd van de leden:
   Jerome Maeckelberge, Frans De Meyer, Dirk Van Capellen, Johan Verleye en Roger Pottiers zullen helpen.
   Niet-aanwezige leden kunnen zich nog steeds opgeven bij het sekretariaat.

Na de vergadering gaf de heer Leo Duts een indrukwekkende demonstratie met 4 soorten rook, 6 kleuren vuur, harde knallen en vele smaken bloed.

cara
centre d'animation et de recherches architecturales
A.S.B.L. / 144 RUE DU MIDI / 1000 BRUXELLES / TEL. 512 12 96 / C.C.P. 000-0648231-77

Exposition

Une exposition intitulée "Scénographie et architecture" se déroulera du 5 au 25 février 1982 dans le cloître de l'Institut Supérieur d'Architacture Victor Horta (144, rue du Midi à Bruxelles).

Elle est organisée par l'ABSTT (Association Belge des Scénographes et Techniciens de Théâtre) et le C.A.R.A.

TENTOONSTELLING IS OPEN VAN 9H → 21H
NIET OP 20- EN ZATERDAG

Een foto-bibliografische tentoonstelling "Decorbouw in de jaren twintig" ingericht en samengesteld door Luc Dhooghe wordt georganiseerd in het kader van de voorstellingen "Toevallige dood van een Anarchist" van 30 januari 82 tot en met 28 februari 82.

Breda
De Beyerd
Centrum voor
beeldende kunst
Boschstraat 22
(076) 225025

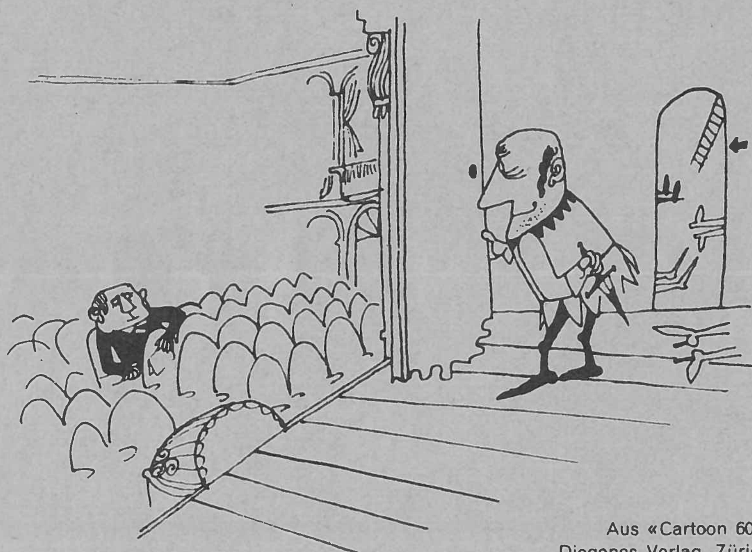
openingstijden: dinsdag-zaterdag 10-17 uur, zondag 13-17 uur, maandag gesloten; 1e Kerstdag gesloten, 2e Kerstdag 13-17 uur; nieuwjaarsdag gesloten

Tentoonstellingsproject Het 'Nieuwe Theater'
20 december –
2de tentoonstelling in de cyclus 'Mens en Omgeving'. B.g.v. het 100-jarig bestaan van Concordia, Stadsschouwburg Breda.
Bij het 100-jarig bestaan van Concordia, Stadsschouwburg Breda een tentoonstelling over Het 'Nieuwe Theater', een ontwikkeling die in Rusland na de Oktober-revolutie van 1917 plaats vond. Uitgangspunt is de visie van regisseur V.E. Meyerhold, die een tijd lang zeer nauw samengewerkt heeft met de dichter Maiakovski. Hij wilde met de nieuwste technische middelen een nieuwe emotionele en functionele relatie tussen het theater en een breed publiek leggen.
De kunstenaars die Meyerholds toneelontwerpen vervaardigen behoren tot de groep die na 1917 vanuit een sociale betrokkenheid de overgang maakt van beeldende kunst naar vormgeving. Zij wilden op die manier een bijdrage leveren aan het bouwen van een 'nieuwe' maatschappij (Lissitzky, Rodchenko, Popova).
Het 'Nieuwe Theater' geeft een tijdsbeeld waarin de veelzijdigheid van Russische kunstenaars uit die tijd duidelijk zal worden.
Catalogus; stencil

TOT 20 FEBRUARI

"VLAN"
JANVIER '82

• **« Stravinsky et la danse »**, exposition organisée par l'école de danse « Angèle Albrecht » à l'occasion du centenaire de Stravinsky et comprenant des costumes, dessins, croquis, plus d'une centaine de photos des productions des grandes compagnies internationales, jusqu'au 15 mars, le mardi, de 15 h 30 à 16 h 30, le vendredi, de 15 à 16 h, le samedi, de 19 h 30 à 20 h 30 et sur rendez-vous, fermé du 22 au 28 février, à l'école de danse (68, rue de Boetendael, 1180 B., tél. 345.36.88).

Aus «Cartoon 60».
Diogenes Verlag, Zürich

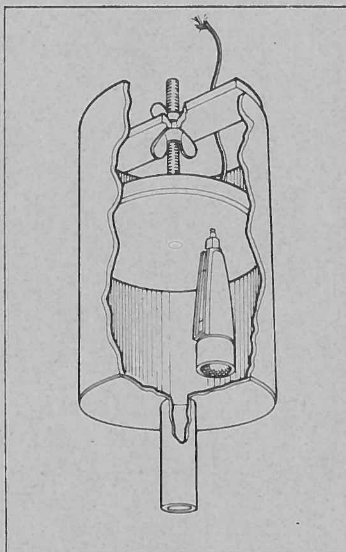
In Reading, England, a multipurpose arena uses electronics to vary its reverberation time

How reverberant a hall sounds depends upon its volume and its absorption. Symphonic music calls for a long reverberation time, chamber music, less, and rock, nearly none. So, ordinarily, different kinds of music are performed in different kinds of halls—or in the case of popular music, the public often must put up with inferior sound. Some large halls have been provided with a limited range of variable reverberation times by mechanical means (movable panels that reduce the hall volume, that have both hard and absorptive surfaces, and movable banners or drapes). This can be expensive in initial and operating costs.

A different approach—electronic—can take a relatively "dry" hall and turn it into a reverberant one by adding sound from loudspeakers, in the frequency range of from about 70 Hz to 1250 Hz, that has been selectively picked up from the natural sound in the auditorium.

The first application of this technique, called "assisted resonance," by AIRO, the English company that now markets it, was in the '60s in London's Royal Festival Hall to lengthen the reverberation time and increase power of the reverberant sound below 700 Hz.

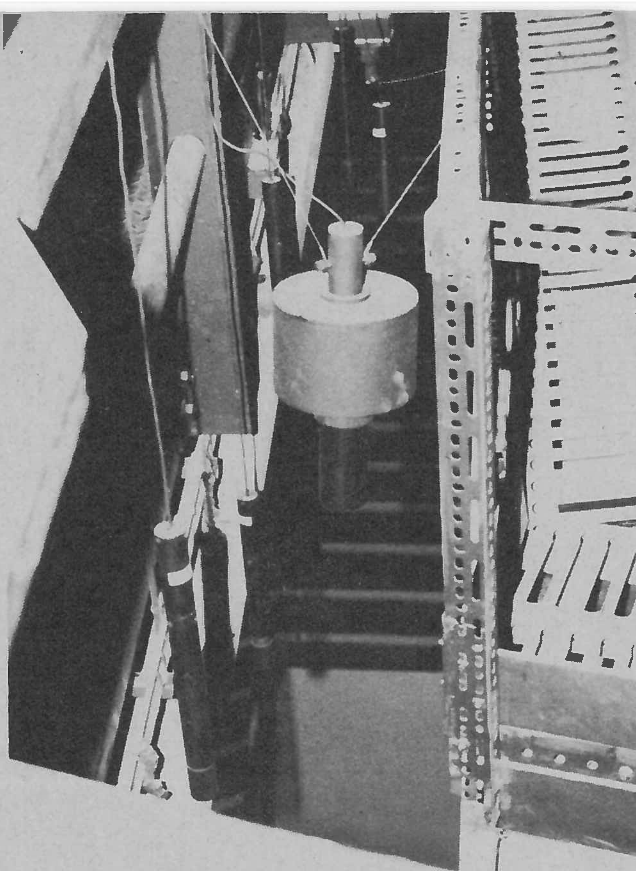
Though the system originally was used to modify existing halls, and even a lecture room, it is now being designed into new buildings. Its first application for this purpose was in a new facility for the 822-seat Scottsdale (Arizona) Center for the Arts by architect Bennie Gonzales and acoustician Christopher Jaffe. The "assisted resonance" system allows the multipurpose facility to be used for everything from orchestral music to country and western. It subsequently was employed for the 3500-seat outdoor Concord (California) Pavilion designed by architect Frank Gehry with acoustic design by Jaffe, which has a low roof and no side walls to contain the sound.

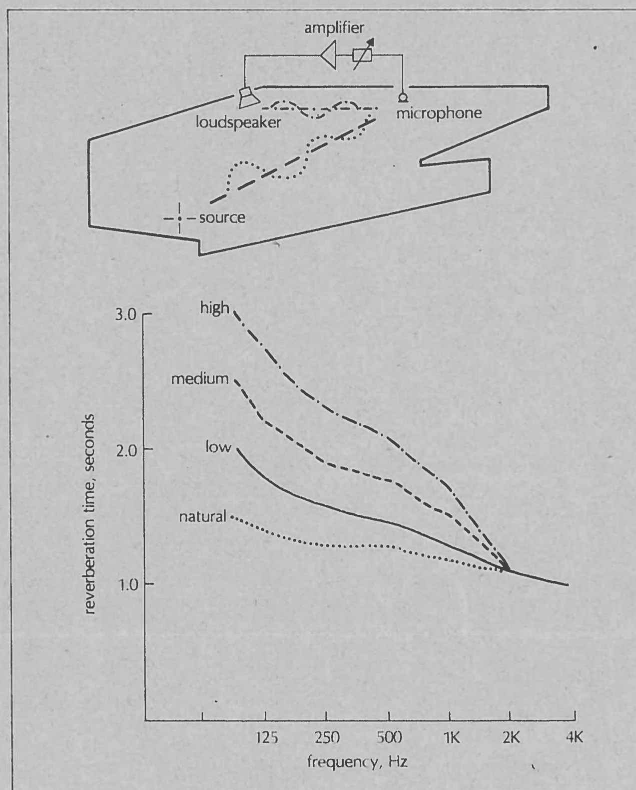
The building shown here, the Hexagon in Reading, England, named for its shape that reflects the seating arrangement for everything from symphony orchestra to boxing matches, is the most recent building to employ the system. (For the performance of a Bach chorale, the system was adjusted to the reverberation time of the church in which Bach originally conducted the music.) It will be used for an existing building in Kansas City, and is planned for a new performing arts center in Peoria. The system shows promise not only for multipurpose facilities, but also for halls for which optimum volume to achieve a long reverberation time would be too expensive.

The system comprises microphones mounted inside resonators hung above the auditorium ceiling that respond to discrete frequency ranges in 90 steps from 90 Hz to 1000 Hz. The microphones are connected to amplifiers that feed loudspeakers at the top of the hall.

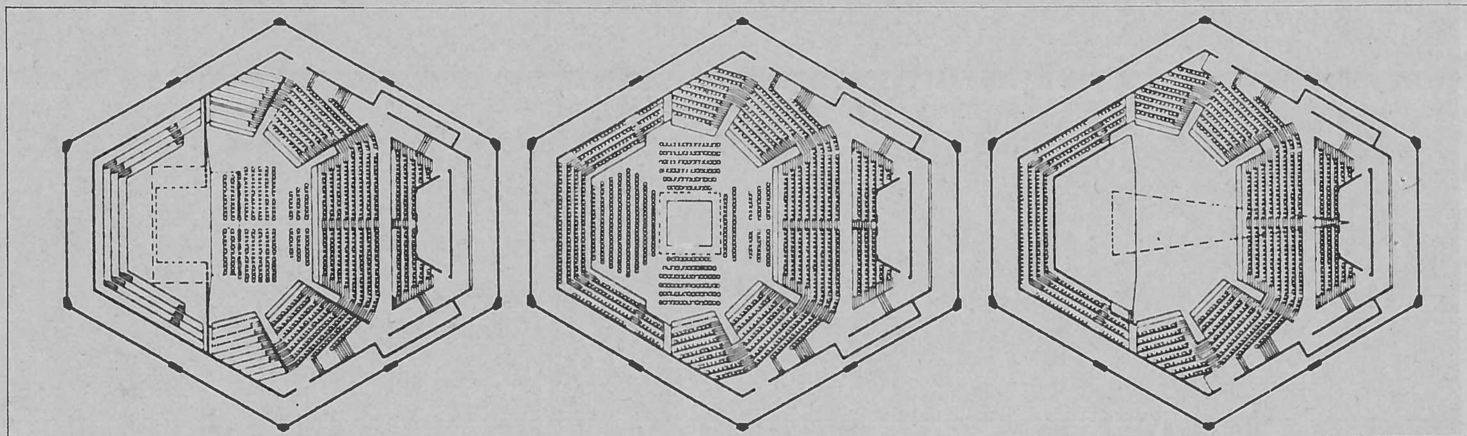
In the "assisted resonance" system, frequency-selective microphone assemblies pick up sound from the auditorium for amplification and reintroduction to the auditorium. For frequencies up to 350 Hz, the microphones are placed in Helmholtz resonators (drawing and photo). For frequencies from 350 to 1,250 Hz, the resonator would be too small, so simple parallel tubes are used (note them to the front and back of the Helmholtz resonator in the photo). The resonators and tubes are installed here in the rigging space next to a catwalk. Exact positioning of the microphones is somewhat a trial-and-error procedure. Microphones, generally, should be as far as possible from their respective speakers.

Basic principle of the "assisted resonance" system is illustrated in the drawing, right. The different curves of reverberation times for the Hexagon, natural and electronic-assisted are shown in the graph. The hall was designed with a relatively short reverberation time for speech, and reverberation is added in steps for musical purposes.

The plans show three different seating arrangements: in the plan at left, the proscenium is in place for theater, opera and musicals; (note the loss of balcony seats at far right and left); in the center plan, seating is arranged for theater-in-the-round or for boxing; in the plan at right the arrangement is shown for movies and for choral performance. Number of seats ranges from 575 for theater-in-the-round, to 1,550 for boxing.

V A R I A . . .

- dit mag een voorbeeld zijn, vatbaar voor vele verbeteringen, voor een rubriek losse berichten ...
- de algemene vergadering van maandag 11 januari viel toevallig op de slechtste dag van het jaar ! daarom slechts 22 aanwezigen.. toch goed !
- een volgende (statutaire) algemene vergadering wordt voorzien rond einde mei, even voor onze tentoonstelling ...
- aan die tentoonstelling wordt hard voorbereid: Strombeek-Bever cc 19 en 20 juni 1982! veel medewerking gevraagd !
- in het Staatsblad van 17 december verschenen officiëel onze statuten...
- het is niet te laat om lidgeld te betalen ! uit de u toegezonden lidkaarten blijkt dat het betaalde lidgeld tot 31 augustus 82 geldt !
- is dit geen doorslaggevend argument om nog zeer velen aan te sporen aan te sluiten ?!
- de Arenbergschouwburg geeft rangverhoging aan BASTT-leden ! welke direkties volgen dit lovenswaardig initiatief ?
- ons ledenaantal liep reeds op tot 110 + 2 steunende leden ! toch blijven nog enkele steden of centra niet vertegenwoordigd !
- wil elk gezelschap zijn SCENOGRAFEN aanzetten deel te nemen aan onze tentoonstelling ... onder andere i.v.m. Praag 1983 ?!
- er wordt gewerkt aan een affiche voor de tentoonstelling en aan een algemene info-folder over BASTT !
- deSingel heeft nog steeds een plaats van machinist vacant ! welke werkloze neemt kontakt op met Eddy Galle (031) 16 28 77 ?!
- onze collega (en bestuurslid) Patrick Van Brabant overkwam op 8 januari een ernstig werkongeval: hij viel in het cc van Heusden-Zolder van een hoge ladder, en hield er een ontwricht en gebarsten schouderblad aan over.
  Namens ons allen, vlug beterschap Patrick !
- in vele kommissies wordt medewerking, vooral praktisch, gevraagd ! tentoonstelling (organisatie, publiciteit, planning, demonstraties of lezingen, verzending, uitwerking, enz..) advies bij bouwen of verbouwen van polyvalente zalen, culturele centra, theaters ..
- vooral gevraagd: meer van deze (of betere) **berichten** ... !

Guido CANFYN

